

ISSN 2411-4758 (Print) 2518-1602 (Online)

Native word in ethnocultural dimension, Drohobych, Posvit, 2018, pp. 28-38.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2411-4758.2018.140897>

УДК 81'286(477.85/.87):82...а/я і /7.08

МОВНА КАРТИНА СВІТУ ГУЦУЛІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ ХУДОЖНЬОЇ МОВИ. ПОЛОНИНА

Василь ГРЕЩУК,

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (Україна, Івано-Франківськ) ukrinst.pu.if@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7011-3911>

Валентина ГРЕЩУК,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (Україна, Івано-Франківськ) zavershok@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5702-6824>

ResearcherID: N-6078-2018 <http://www.researcherid.com/rid/N-6078-2018>

Статтю подано до редколегії / The article is submitted to the editorial board
21.08.2018

Статтю опубліковано / The article is published 15.11.2018

У статті проаналізовано гуцульську мовну картину світу в сегменті номінативної одиниці *полонина*, змодельованій українською художньою мовою. Субстрат регіонально-діалектної картини світу становить говір як мовно-територіальне утворення, що характеризується переважно частиною, спільною з літературним стандартом, та низкою різнорівневих мовних одиниць, властивих тільки цьому говору або йому та іншим, що межують із ним. Проте специфіка регіонально-мовної картини світу визначається діалектними мовними знаками, оскільки вони номінують реалії позамовної дійсності, для яких не знадобилось назв у загальнонаціональній мові поза діалектним ареалом. Лексичний гуцулізм *полонина* – приклад дедіалектизації діалектної лексики та входження її до лексичного фонду літературної мови, однак він залишається важливим компонентом гуцульської лінгвальної картини світу, репрезентованої українською художньою мовою. У художніх текстах основу семантико-сміслового обсягу діалектизму *полонина* становить його лексичне значення ‘високогірне пасовище для літнього випасання худоби’, на яке напластовуються різні смислові конотації. Серед них виділено локативність, яка виходить за межі тієї, що миститься вже в лексичному значенні, ландшафтність, встановлена власність, елемент культури

відгінного пастухування, ідентифікація та атрибуція Гуцульщини, Карпат та ін. Українська художня мова, крізь призму якої охарактеризовано гуцульську вербальну картину світу в окресленому фрагменті, внесла в неї свої компоненти, пов'язані передовсім із метафоризацією, образним використанням діалектизму *полонина*, що розширює і збагачує його смисловий обсяг.

Ключові слова: мовна картина світу; гуцульський говір; діалектизм; художня мова; *полонина*; концепт.

THE HUTSUL LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD FROM THE PERSPECTIVE OF THE UKRAINIAN LANGUAGE OF FICTION. POLONYNA

Vasyl GRESHCHUK,

Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Ukrainian Language of the State Pedagogical University "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University" (Ukraine, Ivano-Frankivsk).

Valentyna GRESHCHUK,

Ph. D. in Philology, Professor, Head of the Department of Ukrainian Language of the State Pedagogical University "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University" (Ukraine, Ivano-Frankivsk).

The article is aimed at analyzing the Hutsul language picture of the world, which is modeled by the Ukrainian language of fiction, by focusing on the nominative unit *polonyna*. The substratum of the regional and dialectal picture of the world constitutes subdialect as linguistic and territorial phenomenon, characterized by the predominant part, which corresponds to a literary language, and number of language units of different levels, characteristic only of this subdialect or of other closely related subdialects along with it. The specific nature of the regional and dialectal picture of the world is determined by dialectal language units naming extralinguistic realia, corresponding names for which were not needed in the national language beyond dialect area. The lexical Hutsul dialecticism *polonyna* is an example of de-dialectization of a dialectal lexeme and its inclusion in the vocabulary of a literary language, although it remains an important component of the Hutsul language picture of the world, represented by the Ukrainian language of fiction. In fiction, the lexical meaning of *polonyna* – “a high-mountain meadow used as a pasture in summer” – with different added semantic connotations form the basis of the semantic body of this dialecticism. These added semantic connotations include location, which extends beyond the one expressed by the lexical meaning, a landform, established ownership, an element of the culture of distant shepherding, identification with and attribution to the Hutsul region, the Carpathians, etc. In this fragment, the Hutsul language picture of the world is analyzed from the perspective of the Ukrainian language of fiction, which introduced its components to it, associated, first and foremost, with metaphorization, the figurative use of the dialecticism *polonyna* that expands and enriches its semantic body.

Keywords: the language picture of the world; the Hutsul subdialect; dialecticism; the language of fiction; polonyna; concept.

Постановка проблеми. Поняття «мовна картина світу» сформува-лось у лінгвістичній когнітології. Воно репрезентує світ, сприйнятий, осмислений та інтерпретований через мовні одиниці та категорії. Мовна картина світу – це «цілісне відбиття конкретною мовою всього того, що існує в людині й навколо неї, здійснюване засобами мовної номінації зображення людини, її внутрішнього світу, дійсності, природи тощо» [2, 13]. Поряд із загальнонаціональними мовними картинами світу, кож-на з яких відзначається своєрідністю й неповторністю, необхідно ви-діляти регіонально-діалектні картини світу, які відбивають особливості світовідчуття, світосприймання, світобачення певних етнографічних груп. Субстрат регіонально-діалектної картини світу становить говір як мовно-територіальне утворення, що характеризується переважною частиною, спільною з літературним стандартом, та низкою різнорівне-вих мовних одиниць, властивих тільки цьому говору або йому та іншим, які межують із ним. Однак специфіка регіонально-мовної картини світу визначається діалектними мовними формами, оскільки вони називають реалії позамовної дійсності, для яких не знадобилось найменувань у за-гальнонаціональній мові поза діалектним ареалом.

Як уже зазначалось, особлива роль у формуванні мовної картини світу, в тому числі й регіонально-мовної, належить лексиці, номінатив-ним одиницям мови [див. також 6].

Гуцульське діалектне слово *полонина* може слугувати прикладом тіс-ного взаємозв'язку діалектного мовлення і української літературної мови, процесу дедіалектизації діалектної лексики та входження її до лексично-го фонду загальнонаціональної мови. Всі словники гуцульського говору подають його як гуцульське діалектне слово, зокрема *полонина* 'хребет гір, покритий травою, без дерев; гірське пасовище' [9, 174]; 'високогірне пасовище' [4, 139], [1, 153]; *полонина* 'високогірне пасовище для літньо-го випасу худоби' [7, 480]. Водночас сучасні словники української літе-ратурної мови подають це слово як нормативне, без будь-яких ремарок про його діалектний статус. Уже одинадцятитомний тлумачний словник української мови кодифікував це слово без ремарки *діал.* чи *зах.*, тобто як таке, що влилося до лексичного корпусу сучасної української літератур-ної мови: *полонина* 'безліса ділянка верхнього поясу Українських Карпат, яка використовується для пасовиська та сінокоосу' [5, 94].

У гуцульській мовній картині світу *полонина* постає в різноманітних своїх іпостасях – і як природний ландшафтний об'єкт, і як джерело есте-

тичної насолоди, і як значущий компонент культури високогірного відгінного пастухування і т. ін., жодним чином не відбитих у словникових дефініціях. Оцю багатовимірність світовідчуття і світобачення гуцулів в сегменті *полонина* добре ілюструють коломийки: Ой зелена *полонина* з вітром говорила: / – Подуй, вітре холоднейкий, чей би-м ся розвила; Гей нема на світі краще, як в руській країні, / Так миленько та красенько в нашій *полонині*. Чого тота *полонина* та й повеселіла – / Овечками, корівками вна ся зашаріла; Ой піду в *полонину* та накошу сіна, / Та вби моя худобиця солому не їла та ін. [3].

У цій статті **ставимо за мету** висвітлити фрагмент вербальної картини світу гуцулів, репрезентований лексемою *полонина*, в мові української художньої літератури, виявити і охарактеризувати смисли, зумовлені використанням зазначеного діалектизму в художній мові.

Виклад основного матеріалу. Слово *полонина* в українській художній мові, як і в гуцульському говорі, належить до моносемічних, а його значення можна сформулювати так: ‘незалісна велика ділянка землі в горах, яку горяни використовують для випасання худоби влітку’. Вживання цього слова як номінативної одиниці, покликаной зафіксувати результати категоризування сегмента позамовної дійсності, особливо значущої в життєдіяльності й господарюванні гуцулів, в художніх текстах породжує різні смисли, важливі для характеристики світосприймання й світобачення горян в окресленому фрагменті гуцульської лінгвальної картини світу. Всі вони ґрунтуються на лексичному значенні гуцулізму *полонина* і виявляють себе через нього або через пов’язані з ним семантичні компоненти інших мовних знаків. Лінгвістичний аналіз повинен виявляти не лише очевидне, а й приховане, імпліцитне, яке «може проступити лише із контексту, із його глибини, що дозволяє збагнути смислову самореалізацію слова» [8, 275].

Одним із таких набутих у художньому тексті смислових нарощень у використанні діалектизму *полонина* є *локативність*. Слід зауважити, що його лексичне значення вже містить семи локативності – ‘пасовище’, ‘в горах’, однак тут йдеться про *конкретизовану локативність*, пор.: Зажурився король. Коли хто му каже: “А ви Головача пішли?”. – “Ско-го Головача?” – “А є у вас у *полонинах* під Гутиком такий, Головач си назива, шо у него голова пудна: у мірну гелетку завелика (Г.Хоткевич. Довбуш); Сумувала Василиха: / – Ой, біди зазнає й лиха... / В *полонині* Кедруватій / Вівці буде пасти, / Вік свій бідувати... (М. Близнюк. Олекса Довбуш); А на *полонину* нелегко добратися: треба кілометрів двадцять проїхати машиною до Пробійнівки і вже звідти крутою стежкою в горах, яку називають плаєм, лізти вгору (Я. Стецюк. Шумить Черемош).

У наведених прикладах локативність конкретизована іншими мовними знаками: в першому реченні – “під Гутиком”, у другому – “Кедроватій”, у третьому – “до Пробійнівки” та “плаєм лізти вгору”. Пор. також: З льодових верховин, / З полонин Чорногори, / В романтичній дикім краю, / Несеш ти на доли / Гуцульське горе / І вічну тугу свою (Д. Загул. Черемош); – *Аби лиш до Грамітного*, а там уже май буде легше. Грицеві казав я, аби поміг загнати маржину в полонину. Як добре справиться, то, хто зна, чи не залишу його вівчареві до помочі (М. Остромира. Над бистрим Черемошем) та ін.

Значно частіше в українській художній мові *полонина* асоціюється з назвою особливого географічного об’єкта у верхах гір, розширюючи значення ‘високогірне пасовище для літнього випасу худоби’: Десь перед десяти роками Лесьо був на ярмарку в Косові. В той час невесело жилося йому. Лесиха, гаряча гуцулка, ганяла з любасами пляями та *полонинами* та висиджувала по коршмах, а йому приходилося самому пильнувати господарства (М. Козоріс. Чорногора говорить); Була ек туман, що си сунет *полонинами* у місечні ночі, ек сміх у каліки (О. Манчук. Лісова дівка); – Та коли я народився, ти став гостем удома. Ночував у любасок то в Усть-Путилі, то в Устьяріках, бачили тебе з дівками на хребтах і на *полонинах*... (Р. Андріяшик. Сторонець); Севере, ніколи ми з тобою не мандруватимемо *по полонинах* і не почуватимемо по овечих оборах, хоч стільки перемріялось, стільки переговорилося про ті наші мандри у Карпати (Ірина Вільде. Сестри Річинські); А навкруг небо підпирають гори, ще вищі, ніж Хуста; гори вкриті лісами, а між лісами тягнуться високі *полонини* (С. Скляренко. Карпати); І скільки вона не просила його викинути дурне з голови, забути про ці дурні зірки на *полонинах* і про цю тимчасову історію помилок, залишитися при цьому друзями, що спільно працюють на ниві львівсько-віденського поєднання, він лише нервував і часом бив кулаком об стіну (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів) та ін. Тут немає жодної вказівки на локалізацію *полонини*, її сприйняття сфокусовано на тому, що вона – елемент гірського ландшафту. Саме таке смислове напластування на лексичне значення цього слова виявляємо в наведених текстах.

Низка текстів фіксує смислове нарощення семантики *полонина* у мовній картині світу, репрезентованій українською художньою мовою, вказівкою на її власника, володаря. Цьому слугують також антропоніми, що номінують його або ж уточнювальні описові конструкції: Се би ще байка, але Пилип’юкові “роди”, сердиті на Мошка за те, що мав забрати *Пилип’юкове* поле й *полонину*, по всім селі трубили, мов у дзвони дзвонили, що Пилип’юк умер не своєю смертю, що Мошко отруїв

його (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош); – Чиї *полонини* найкращі на Чабаниці, як не Іванихи Дубихи? Чий товар такий гладкий, угодований, як не Іванихи Дубихи? А сама прекрасна, чорнобрива Тетянка, пристроєна пишно, чи не в Іванихи Дубихи? (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала...); Закладав Михайло того літа вориння в *полонині черемошнянського двірника Іллі Джуряка – Їлашка по-сільському*, то сховався додому з гір лише на неділю (М.Магіос. Солодка Даруся); Польський король, знаючи українську приповідку: “Чеси дїтька зрідка”, *наділив тих хоробрих козаків шляхотськими привілеями, титулами, своїм гербом, вільними землями, лісами й полонинами на Покутті в горах Карпатах* (І. Березовський. Худан).

Чимало текстів української художньої мови засвідчують діалектизм *полонина*, змістова структура якого, крім зазначеного лексичного значення, містить ще компоненти, які в сукупності в художній мовній картині світу гуцулів окреслюють його як значущий елемент культури відгінного високогірного пастухування: З Яворова до мадярського хитара штири дні кінної дороги. Що за нетрі і кабачі у тотій Чорногорі! Я ти кажу, браччику. На Гнатисі такі жерепові бори, такі жерепові пастки – чоловікові вірна смерть. Але й файні літовища *на полонинах* для маржинки, овечат і безрогої худобинки (Б. Загорулько. Чорногора); Він вимацував тебе під киптарем тієї весни, коли Лук’ян пішов до Шулюка просити, аби на пашу *в полонину* той прийняв корову (М. Яновський. Вгадую твою пекучу думу); Прадід опришкував <...> тато ватагував *на полонині*; Пантела простим мусить бути, але ж гонор залишився предковичний (Р. Іваничук. Дім на горі); Літом *полонини*, бербениці, трембіга. Далі сінокос і обороги (У. Самчук Гори говорять!); – Ади копаю... А сего року літувала *у полонині*... (В. Шкурган. Не пошкодуйте чесу); Спішить старий *на полонину* – / Не рік літує там, не два... (М. Карпенко. Дорога пнеться вгору, вгору...); Деся за десятою горою / залітуєм *в полонині* (Г. Турелик. Ватагові цієї полонини) та ін.

Конотацію елемента культури відгінного гірського пастухування у вищезгаданих текстах вияскравлюють ужиті із словом *полонина* інші мовні знаки, які його характеризують та доповнюють, зокрема *файні літовища на полонинах для маржинки, овечат і безрогої худобинки; на пашу в полонину прийняв корову; ватагував на полонині; залітуєм в полонині* та ін.

У цих і подібних текстах *полонина* вживається та сприймається в контексті ряду зазвичай гуцульських діалектних лексем *ватаг, літувати, спузар, маржина, бриндза, будз, керлиба, жентиці, брай, порняла, кошара, струнка, стая, ботей, бовгар* та ін., які в сукупності репрезен-

тують на лексичному рівні гуцульську вербальну картину світу. Невеликий фрагмент її в частині приймання полонинського ходу на полонині більш комплексно художньо об'єктивовано в повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків»: Яка ж тота *полонинка* повесні весела, як *овечки* у ню ідуть із кожного села!.. Високий *ватаг*, наче дух полонини, обходить з вогнем *стойце*. Обличчя в нього поважне, як у жерця, ноги ступають твердо й широко, а дим з головешки *фурка* за ним крилатим змієм. На воротах *стойца*, куди мають переходити *вівці*, *ватаг* кида вогонь, а сам наслухає. Він чує *хід полонинський* не тільки вухом. Він серцем чує, як з глибоких долин, де киплять ріки та рвуть береги, з тихих осель і царинок котиться вгору, на поклик весни, *жива хвиля худібки* і під ногами її радо зітхає земля. Він чує далеке дихання *отари*, ричання *корів* і ледве вловимий голос пісень. А коли врешті показалися люди і підняли угору довгі *трембіти*, позолочені сонцем, щоб привітати *полонину* серед синіх верхів, коли забляєли *вівці* і шумливим потоком залляли всі *загороди*, *ватаг* впав на коліна та підняв руки до неба. За ним схилились до молитви *вівчарі* й люди, що пригнали *маржину*.

Культура відгінного високогірного пастухування окремих складником містить процес переробки молочних продуктів на полонині. Художньо втілити його на номінативному рівні лише діалектизмом *полонина* не можна, необхідна співучасть інших слів, семантика яких кодує окремі ознаки вказаного компонента культури.

У контексті інших лексичних вербалізаторів цієї культури в ділянці переробки молочних продуктів добре простежується смислове напластування елемента вказаної культури на лексичну семантику діалектизму *полонина*, що розширює й збагачує його смисловий обсяг: Тут, в *полонині*, де небо накриває безлюдні простори, що живуть в самотині тільки для себе, вікує тиша. Лише в *стаї* тріщить негасимий вогонь і все висилає синій дим свій на мандри. *Здоєне молоко* важко спочиває в дерев'яній посуді, над ним схилився *ватаг*. Він вже його *заправив*. З подри, де сохнуть великі круглі боханці *будзу*, повіває на *ватага* вітер, але не може прогнати зі *стаї* запаху вугля, сиру і овечої вовни. Бо тим самим пахне і *ватаг*. Нові *бербениці* й *барильця* німуть в кутку, хоч тільки запукай до них – і обізветься голос, що там жие. Холодна *жентиця* світить з коновки зеленим оком. *Ватаг* сидить серед свого начиння, як батько серед дітей. Все воно – чорні лавки і стіни, *ватра* і дим, *будз*, *бербериці* й *жентиця*, – все воно близьке і рідне, на всьому спочила його тепла рука. <...> *Молоко* в *путині* жовкне і гусне. *Ватаг* схилився над ним скуплений, навіть суворий. Розщібає поволі рукава і по сам лікоть занурює в нього свої голі, зарослі волоссям руки. І так

застигає над молоком... Тепер має бути тихо у стаї, двері замкнені, і навіть *спузар* не сміє кинуть оком на молоко, поки там твориться щось, поки *ватаг* чаклує. <...> *Ватаг* легко зітхнув. Тепер і *спузар* може вже глянуть. Славний родився *будз*, *ватагови* на втіху і на пожиток людям (М.Коцюбинський. Тіні забутих предків).

Номінативні вербалізатори *полонина*, *стая*, *молоко*, *ватаг*, *бербениця*, *жентиця*, *будз*, *путина*, *спузар* виступають своєрідними маркерами, репрезентантами в окресленому сегменті гуцульської мовної картини світу.

У низці випадків лексичне значення діалектизму *полонина* в художніх текстах характеризується змістовим нарощенням ідентифікації та атрибуції Гуцульщини, Карпат: Поміж смерек підстрибує стежина. / Вже за собою сонце повела / Від мого яворового села / Туди, під хмари, в гори, в *полонину*, / Де вечором ватаг зорю кладе... (Б. Радиш. Гуцульщина); Медовий запах липового цвіту / В далекий край тоді приніс мені / Карпатське літо, / Де залишився рід мій і почин, / І джерело, і *полонина*, й ватра... (Н. Стефурак. В моїй руці лишився теплий сік); Синь Карпатських гір і синь небес, / І дівочі оченята сині. / Я шукав у горах едельвейс, / А знайшов любисток в *полонині*. / *Полонина*, *полонина* / Ловить зорі, сині зорі, / А гуцулка *полонила* / Юне серце в Чорногорі (С. Пушик. Любисток); – Баба й рукавиці – це вже буде... риба, а Гниловиці й рукавиці – рима. Видиш, як вони ловко кінчаються. Так само буде рима: верховина – *полонина* (М. Стельмах. Над Черемошем); Деякі дідові парохіяни були *полонинськими* людьми, вони знали стаї на *полонинах* та стежки й переходи через Карпати. Вони помагали переходити через границю (Р. Яримович. Останні Могікани); Растамани подарували їм дуже гарний екземпляр індійської коноплі у кам'яному горщику і ще довго оповідали, як радісно було б жити Анні, якби з цієї рослини почати маленьку плантаційку на безлюдних і максимально освітлених схилах і *полонинах* (Т. Прохасько. Непрості) та ін. У наведених уривках із текстів художньої літератури лексичних діалектизм *полонина* зберігає своє значення 'високогірне пасовище для літнього випасання худоби'. Водночас він виражає також інформацію про те, що йдеться саме про Карпати, гори, Гуцулію, виступаючи одночасно засобом ідентифікації, оскільки *полонина* однозначний і невід'ємний атрибут Карпат.

У мовній картині світу гуцулів у фрагменті аналізованого слова, змодельованій в українській художній мові, змістовий обсяг діалектизму *полонина* розширений осмисленням позначуваної ним реалії як джерела захоплення й естетичної насолоди: Покосили мої *полонини* / так, що й досі поліг не згребу... / Я заграю в зозульку із глини, / спогадаю гуцуль-

ську журбу (І. Малкович. Сльоза); Так, *полонина*, цей одвічний храм, стояла вище за церкву, храм нового порівнюючи християнства (Г. Хоткевич. Довбуш); Благословенні час той і година, / Коли земля ця цвітом процвіла, / Де бродить з калаталами маржина / У морі запахушого зела, / Благословенна кожна *полонина* (М. Рильський. Карпатські октави); Гей, не є на світі краще, / Як в нас на Україні. / Так красенько, так миленько / В нашій *полонині* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гей, не є на світі краще); Благословенні зруби й *полонини*, / Що вас я хочу в безнадійні ночі! / Як добре – там – знайти зорю пророчу, / Дзвонити тугу дзвониками в долинах (Віра Вовк. В запахущий травень); Моє щастя там на Верховині, / В сонячнім закутку гір, / Де шепочуть трави в *полонині*, / Де дзвіночки розквітають сині, / Де смереки досягають зір (М. Марфієвич. Моє щастя) та ін.

Рідше *полонина* в гуцульській вербальній картині світу, репрезентованій мовою художньої літератури, постає як уособлення і втілення волі, свободи: І коли баба було збіситься – / Брав у тайстрину хліба і меду / Та й тікав *на полонину* / До вільної волі, / Набувався там собі доволі (М. Влад. В дідові гори); Я тут знову на волі, / Карпатська країно, / Вітай, рідна сестро, / Дзвінка *полонино* (Ю. Боршош-Кум'ятський. На волі).

Художнє освоєння дійсності в літературних текстах позначається на мовній картині світу гуцулів, зокрема і в ділянці номінативної одиниці *полонина*, лексичне значення якого обростає в низці випадків додатковими образними конотаціями. Образний компонент накладається на лексичне значення *полонини* вже, якщо цей діалектизм стає об'єктом порівняння в компаративних сполуках: Природа, сину, – це радість, це біль, це звічна трагедія, але такий день, як сьогодні, – це як *весняні голоси сопілок в полонині* (Р. Андріяшик. Сторонець); *Єк би кінь на полонині заурзав*, так нараз голосно зареготавси дідо з печі на всу хату (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік); Тисячі пар очей розбавлених глядачів немов заворожені першими тонами музики вплялилися в арену, що вкрита була *гейби пестрим квітчастим килимом карпатської полонини* – танцюристками зодягненими в гуцульський стрій (М. Капій. Країна блакитних орхідей) та ін.

Особливого збагачення образними конотаціями гуцулізму *полонина* в художній мові досягається шляхом його метафоризації: *Смутно дівилиси полонини* увосени на плаї стримкі та каменисті, ек сходила тими пляями весело худоба (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік); А то – камінь писаний, / *Полониною колисаний...* (М. Пилатюк. Писаний камінь); Іван слухав тоненький дівочий голос і думав, що вона давно

вже засіяла гори співанками своїми, що їх співають ліси й сіножаті, груні й полонини, дзвонять потоки і виспіває сонце (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків); Тепер несить в небесній полонині (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава); В чабанських колибах темно стало серед дня. Відрізані від світу, осамотніли полонини під водяним обвалом. Проломилося небо (О. Гончар. Циклон); І щедріше сонце світить, / Квітне в полонинах (М. Близнюк, Олекса Довбуш); Мрійні полонини, журливі ліси, / Овіяні чаром гірської краси, / Смереки і сосни під звуки трембіт / Тобі посилають тужливий привіт (М. Марфієвич. О. Кобилянській) та ін.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, гуцульське діалектне слово *полонина* є важливим номінативним компонентом гуцульської мовної картини світу, що категоризує фрагмент позамовної дійсності в частині високогірного пасовища для літнього випасання худоби. Його значущість у життєдіяльності й господарюванні гуцулів, унікальність та своєрідність зумовили статусну характеристику мікроконцепту *полонина*, що входить семантико-структурним компонентом макроконцептів Гуцульщина та Карпати. Окремим аспектом дослідження мікроконцепту *полонина* є репрезентація його на номінативному й семантико-смісловому рівні в українській художній мові. В художніх текстах на лексичне значення діалектизму *полонина* напластовуються конотації конкретизованої локативності, ландшафтності, встановленої власності, елемента культури відгінного високогірного пастухування, ідентифікації та атрибуції Гуцульщини, Карпат, емоційно-образні компоненти, які розширюють та збагачують його смисловий обсяг.

Перспективи в дослідженні проблеми мовної картини світу гуцулів крізь призму художньої мови вбачаємо в послідовному залученні до лінгвістичного аналізу знакових для гуцульської вербальної картини світу діалектних слів, виявлення їх смислових та образних конотацій, які в сукупності наблизять нас до її комплексної характеристики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закревська, Я. (Ред.) (1997). *Гуцульські говірки. Короткий словник*. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
2. Загнітко, А.П. (2012). *Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни* : у 4 т. Т.2. Донецьк : ДонНУ імені Василя Стуса.
3. Шумада, Н. С. (Уроп.) (1969). *Коломийки*. Київ : Наук. думка.
4. Негрич, М. (2008). *Скарби гуцульського говору* : Березови. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
5. Словник української мови: в 11-ти т. Т. 7. (1979). Київ : Наукова думка.
6. Уфимцева, А.А. (1988). Роль лексики в познанні человеком действительности и в формировании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира* : монография. Москва : Наука, 108-140.

7. Хобзей, Н., Сімович, О., Ястремська, Т. & Дидик-Меуш, Г. (2013). *Гуцульські світи : Лексикон*. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
8. Яремко, Я. & Лужецька, Н. (2017). Франкова теорія сугестії : комунікативно-прагматичний аспект. *Рідне слово в етнокультурному вимірі* : зб. наук. праць. Дрогобич : Посвіт, 275-283.
9. Janów, Jan. (2001). *Słownik huculski*. Kraków : Wydawnictwo Naukowe DWN.

REFERENCES

1. Zakrevska, YA. (Eds.) (1997). *Hutsulski hovirky. Korotkyy slovnyk [Hutsul dialects. A short dictionary]*. Lviv : Instytut ukrajinoznavstva im. I. Kryp'yakevycha NAN Ukrayiny. [in Ukrainian]
2. Zahnitko, A.P. (2012). *Slovnyk suchasnoyi linhvistyky : ponyattya i terminy : u 4 t. [Dictionary of modern linguistics: concepts and terms: 4 vol.]*. Vol. 2. Donetsk : DonNU imeni Vasylya Stusa. [in Ukrainian]
3. Shumada, N. S. (Eds.) (1969). *Kolomyyky*. Kyiv : Nauk. dumka. [in Ukrainian]
4. Negrych, M. (2008). *Skarby hutsulskoho hovoru : Berezovy [Treasures of the Hutsul dialect: Berezov.]*. Lviv : Instytut ukrajinoznavstva im. I. Krypyakevycha NAN Ukrayiny. [in Ukrainian]
5. Slovnyk ukrajins'koyi movy: v 11-ty t. T. 7. (1979). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian]
6. Ufymtseva, A.A. (1988). Rol leksyky v poznannyi chelovekom deystvytel'nosti y v formirovaniy yazykovoy kartyny myra [The role of vocabulary in realizing human knowledge and in shaping the language picture of the world]. *Rol chelovecheskoho faktora v yazyke: Yazyk y kartyna myra : monohrafiya [The role of the human factor in language: Language and world picture: monograph.]*. Moskow : Nauka, 108-140. [in Russian]
7. Khobzey, N., Simovych, O., Yastrem'ska, T. & Dydyk-Meush, H. (2013). *Hutsul'ski svity : Leksykon [Hutsul worlds: Lexicon]*. Lviv : Instytut ukrajinoznavstva im. I. Krypyakevycha NAN Ukrayiny. [in Ukrainian]
8. Yaremko, YA. & Luzhetska, N. (2017). Frankova teoriya suhestiyi : komunikatyvno-prahmatychnyy aspekt [Frankov's theory of proposition: a communicative-pragmatic aspect.]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri – Native word in the ethno-cultural dimension*. Drohobych : Posvit, 275-283. [in Ukrainian]
9. Janów, Jan. (2001). *Słownik huculski*. Kraków : Wydawnictwo Naukowe DWN. [in Polish]